

Beszámoló

A társadalmi vállalkozások működését befolyásoló tényezők vizsgálata a partiumi térségben című tanulmányútról

A Partiumi Keresztény Egyetemen a kapcsolatfelvétel korábbi oktatói és intézményi kapcsolatok segítségével történt. Az egyetem oktatóival a kapcsolatomban több évre visszamenő, kezdetben alapszakos hallgatóként, majd később Európai szociálpolitikák (MA) mesterszakos tanulmányaim során lehetőségem volt részt venni csoportos tanulmányúton. A Makovecz program, majd a Campus Mundi ösztöndíjprogram jóvoltából rövid tanulmányúton és részképzésen is részt vehettem szociológus hallgatóként. A Partiumi Tudományos Diákköri Konferencia társadalomtudományi szakosztályában eredményesen mutattam be kutatási eredményeimet.

Az egyetem oktatóinak fogadókészsége kiemelkedő és a doktori kutatási területem szempontjából is fontos kutatóhely, melynek oktatói úttörő kutatásokat végeznek a társadalmi vállalkozások Bihar megyei működéséről. A Partiumi Keresztény Egyetem könyvtárában hozzáférhettem az intézmény által előfizetett külföldi és magyarországi adatbázisokhoz. Az irodalomkutatás során a Proquest Central, a JSTOR és az Akadémiai Kiadó MERSZ adatbázisait tudtam használni. Az intézmény elhelyezkedéséből és adottságaiból következően a partiumi területet érintő regionális kutatások során felhasználhattam azokat az infrastrukturális lehetőségeket, amelyek kiemelt jelentőségűek a kutatás megvalósítása során. A könyvtári adatbázisok segítségével feldolgozott tanulmányok egyrészt segítséget nyújtottak az elméleti megalapozáshoz, másrészt a szociális gazdaság romániai kontextusának felvázolásához nyújtottak értékes támpontokat. A helyi szerzők tanulmányai naprakész kutatási eredményeket tartalmaztak a Bihar megyei szociális vállalkozásokról. A tanulmányút során Dr. Flóra Gábor professzor úr, rektori tanácsadó nyújtott segítséget, aki a kutatás folyamatát végig kísérte és hasznos tanácsokkal látott el a kutatási cél fókuszálása, a kutatási dimenziók véglegesítése, a releváns szakirodalom megtalálása, a kutatásban résztvevő társadalmi vállalkozások adataihoz, elérhetőségéhez való hozzáférés során.

A kutatási céloknak megfelelően először a releváns szakirodalom feldolgozása, a területi sajátosságok megismerése és a kutatás kereteinek lehatárolása történt meg. Az irodalomkutatásból kiderült, hogy a társadalmi vállalkozások az elmúlt évtizedben egyre inkább a tudományos közfigyelem előterébe kerültek Romániában, tevékenységük kettős céljából következően. A létrehozásuk céljaként egyrészt a gazdasági prosperitást, másrészt a társadalmi integráció folyamatának kedvező irányba történő elmozdítását jelölik meg. Az üzleti tevékenység és a szociális problémák ötvözésével olyan társadalmi és gazdasági folyamatok és változások úttörő szervezetei lehetnek, amelyek új, alternatív utakat képviselnek a társadalmi-és szociálpolitikai eszközrendszerben. A társadalomtudományi kutatások szempontjából a szociális vállalkozások gazdaságra és társadalmi integrációra gyakorolt hatásáról azonban kevés információval rendelkezünk, részben a jogi és szabályozási környezet országspecifikus mivoltából következően a definíciós keretek eltérése, valamint a szociális gazdaság fogalomrendszerének folyamatos alakulásából, változásából következően.

A kutatás megvalósítását az indokolta, hogy egy olyan területen és társadalmi-gazdasági közegben, a bihari/nagyváradai térségben vizsgáljam a társadalmi vállalkozások létrejöttének mechanizmusait, ahol az elmúlt években létrehozott jogi és szabályozási keretek (219/2015-ös szociális gazdaságról szóló törvény elfogadásával) megalkotásával lehetővé vált Romániában a társadalmi vállalkozások létrejötte. A készülő tanulmány célja a társadalmi vállalkozások létrehozásának, megalakulásának és a kezdeti működés feltételeinek elemzése abból a

szempontból, hogy a jogi és szabályozási kereteken milyen feltételeket biztosítanak a társadalmi vállalkozások létrehozói számára, valamint, hogy milyen motivációs tényezők és társadalmi-gazdasági folyamatok mentén jönnek létre ezen társadalmi vállalkozások. A feltáró kvalitatív vizsgálat olyan társadalmi vállalkozásokat vizsgál, amelyek az elmúlt években jöttek létre Romániában, Bihar megyében/Nagyváradon. A kutatás arra helyezi a hangsúlyt, hogy feltárja azokat a motivációs tényezőket, képességeket immateriális és materiális javakat, amelyek szükségesek voltak a szervezetek létrehozásához. Az elemzés során olyan motivációs tényezőket és a létrehozás, valamint a működtetés során olyan képesség és feltételek feltárásának azonosítására tettem kísérletet, amelyek elősegíthetik a jövőben társadalmi vállalkozás létrehozását tervező személyeket a szervezetek létrehozásának néhány kulcselemére. A vizsgálat olyan empirikus adatokat kíván szolgáltatni a működő társadalmi vállalkozások számára, amelyek célja, hogy a létrehozás és működés mechanizmusait feltárva ezen társadalmi vállalkozások kedvezményezettjeinek köre a jövőben minél nagyobb számban kerülhessen meghatározásra, elősegítve ezáltal a marginalizált társadalmi csoportok társadalmi és munkaerőpiaci integrációját. A kutatás vizsgálja a létrehozás mindazon országspecifikus és helyi ösztönző és akadályozó körülményeinek feltárása mellett a vizsgált társadalmi vállalkozások szolgáltatásainak és tevékenységeinek társadalmi küldetését és a szervezetek pénzügyi fenntarthatóságának lehetőségeit.

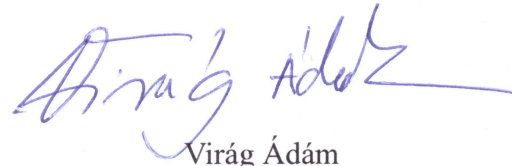
A szakirodalom feldolgozását követően a partiumi térségben működő társadalmi vállalkozások hozzáférhető adatainak összegyűjtése, tevékenységek szerinti rendszerezése, helyi és országos (ANOFM, POCU és a RUIES) tájékoztató adatbázisokon keresztül történt. Az adatbázisában 2016-tól álltak rendelkezésre adatok a társadalmi vállalkozásokra vonatkozóan. A kvalitatív adatgyűjtési technika segítségével a speciális, egyedi működési mechanizmusokra, jellegzetességekre, összefüggésekre kívántam rávilágítani. Az évente közölt adatok összegyűjtését és idősoros adatelemzését másodelemzés módszerével végeztem. A vizsgált adatok köre és az elemzett indikátorok alapján a társadalmi vállalkozás elhelyezkedését összevettem a munkanélküliek arányával a munkaképes korú népességben belül.

A kutatás kvalitatív része a társadalmi vállalkozások körében alkalmazott interjúvázat segítségével került kidolgozásra, mely a partiumi térségben működő társadalmi vállalkozások létrehozásának és működési mechanizmusának mélyebb megértését célozza. A kvalitatív kutatás során a szakértői mintavételi eljárást alkalmaztam. Az interjú alanyai a társadalmi vállalkozások vezetői, tagjai és munkavállalói. Az online és személyes interjúk felvétele során, az interjúk diktafonnal történő rögzítése is cél volt. Az egyéni interjúk, valamint a fókuszcsoporthoz interjúk felvétele jelenleg is folyamatban van, mivel az interjúalanyok nyári szabadságolásának okán nehezen volt elérhető a vizsgált célcsoport. A társadalmi vállalkozások Bihar megyei vizsgálata során félig strukturált interjú-kérdéssort alkalmaztam. Az összeállított kérdéssor különböző dimenziók köré épültek, mely a következőt tartalmazza: a társadalmi vállalkozás létrehozásának története, a megalakulás motivációs tényezői, az alapításhoz szükséges képességek, a társadalmi vállalkozás által folytatott tevékenységek és azok infrastruktúrális ellátottsága. Ezen felül olyan speciális kérdéseket fogalmaztam meg a működtetett tevékenységi körre, a társadalmi küldetésre, a működés sikerének és sikertelenségének „narratívájára”, a helyi ösztönző és akadályozó tényezők feltárására, valamint a szervezet pénzügyi fenntarthatóságára. A társadalmi vállalkozás sikerességét vizsgáló kérdésekkel feltárni igyekeztünk a tevékenységek működtetőinek prosperáló működéshez való viszonyát és értékrendjét. A kérdések feltevésével választ szeretnénk volna kapni a profitszerzés, a rövid és hosszú távú működés fenntartásának szándékára és a helyi foglalkoztatás kezelésére tett erőfeszítésekre, ugyanakkor a vállalkozói szemlélet milyenségére is. A társadalmi vállalkozások közül kiválasztottam azokat a szervezeteket, amelyek Bihar megyében lettek bejegyezve és működést tudhatnak maguk mögött. A megye csekély számú

társadalmi vállalkozása miatt az interjúalanyok neveit anonimizálom. Kiválasztási dimenziók tekintetében azokat a társadalmi vállalkozókat vettem be a mintába, akik integrációs társadalmi vállalkozásként regisztráltak és ezzel három évre megszerezték a - törvény által minősített – szociális vállalkozás védjegyet. A kiválasztási dimenzió során abból indultam ki, hogy a minősített társadalmi vállalkozások tapasztalatainak feltárása segítheti leginkább a marginalizált csoportok társadalmi és munkaerőpiaci integrációjának megértését. Az interjúkat téma- és típusanalízis módszerével elemzem.

A kutatás szorosan kapcsolódik a doktori disszertációm témájához, így a kutatás megvalósítását követően remélhetőleg olyan kutatási eredmények állnak majd rendelkezésre, melyek a kutatási terület szempontjából új, eddig nem ismert eredményeket tartalmaznak. A személyes életutam szempontjából a kutatás remélhetőleg hozzájárul majd a doktori disszertációm benyújtásához, a későbbi fokozatszerzéshez és a tudományos pályán való jövőbeli elhelyezkedéshez.

Nagyvárad, 2023. augusztus 28.

Virág Ádám
ösztöndíjas